

OPS 2019 LP "pocketlp"

Rokalt 7.8.2019 Tuisla Ainesse

LÅGSTADIET ÄMNEDEL åk 3-6

- 14.4.1.1 modersmål och litteratur
- 14.4.2.1 det andra inhemska språket : finska, A-lärokurs
- 14.4.2.2 det andra inhemska språket: modersmålsinriktad finska, A-lärokurs
- 14.4.3.1 främmande språk : engelska, A-lärokurs
- 14.4.4.1 matematik
- 14.4.5.1 omgivningslära
- 14.4.6.1 religion : evangelisk-luthersk tro
- 14.4.6.2 religion : ortodox tro
- 14.4.7.1 livåskådningskunskap
- 14.4.8.1 historia åk 5-6
- 14.4.9.1 samhällslära åk 4 och 6
- 14.4.10.1 musik
- 14.4.11.1 bildkonst
- 14.4.12.1 slöjd
- 14.4.13.1 gymnastik

14.4.1.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR

ÅRSKURS 3

MÅL : Att tolka texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Barnlitteratur, berättelser, faktatexter, medietexter och spel • Uppmuntra till positiva läsoplevelser • Utveckla läsförmåga och läsförståelse • Föra samtal om lästa texter • Att förstå skillnaden mellan faktatexter och fiktiva texter • Väcka intresse genom läsning av valfri skönlitteratur • Bekanta sig med informationssökning
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Läsna olika åldersenliga texter • Kunna plocka ut viktig fakta ur en kort faktatext • Lyssna på högläsning

MÅL : Att producera texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativa skrivuppgifter av olika slag • Att planera och strukturera en text • Att skriva svenska för hand
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Konstruera korrekta meningar (stor bokstav, punkt) • Känna till berättelsens struktur • Skriva korta texter

MÅL : Eleven kommunicerar

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Uppmuntra till kommunikation • Delta i gruppdiskussioner • Samtala om ett givet ämne • Diskussioner om händelser i vardagen • Lyssna, ställa frågor, att återge berättelser • Berätta med stöd av egen text • Förmåga till socialt samspel • Dela med sig av sina tankar och upplevelser • Förklara sin åsikt • Dramaövningar och rollspel med hjälp av t ex handdockor, pappersdockor, skuggteater
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i samtal • Kunna berätta sammanhängande om ett händelseförlopp • Börja uttrycka egna åsikter

MÅL : Att förstå språk, litteratur och kultur

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att förstå det svenska språkets uppbyggnad och nyanser • Övningar i språkriktighet • Använda skiljetecken • Skilja mellan lång och kort vokal • Stava ljudstridiga ord (ng-, å-j-, tj-ljudet och e eller ä) • Klassificera ord (substantiv, adjektiv och verb) • Hög-och tystläsning • Bekanta sig med olika författare (finländska) och olika medier
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Känna till användningen av skiljetecken • Läsna ett antal valfria böcker • Känna till någon författare

ÅRSKURS 4

MÅL : Att tolka texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att tolka texter • Bearbetning av texter • Att använda informationssökning t.ex. ordböcker • övningar i läsförståelse av olika texter • Bekanta sig med lässtrategier och studieteknik • Kunna återge en text • Introducera kritisk granskning av text • Göra författarporträtt, bokrecensioner • Bekanta sig med de nordiska grannspråken • Bekanta sig med nordiska författare
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • att kunna läsa en individanpassad text

MÅL : Att producera texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att producera texter • Behärska ljudstridig rättskrivning • Börja arbeta med styckeindelning • bekanta sig med texters uppbyggnad; personbeskrivning, miljöbeskrivning och handling • skriva texter för hand och digitalt
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • använda skiljetecken • skriva sammanhängande text • skriva handskrift

MÅL : Eleven kommunicerar

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att kommunicera • Språkriktighet • kommunikationsövningar • delta i diskussioner • olika dramaövningar<ul style="list-style-type: none"> • muntliga presentationer • bidra med tankar och idéer<ul style="list-style-type: none"> • att kommunicera enligt situationen • högläsning med inlevelse • övningar i läsförståelse • läsa mellan raderna (metakognitiv förståelse)
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Ställa och svara på frågor om en lämplig text • Hålla föredrag med hjälp av text. • Återge berättelser. • Att lyssna, ställa frågor i en diskussion, komma fram med egna åsikter. • Berätta om egna upplevelser med logiskt händelseförlopp

MÅL : Att förstå språk, litteratur och kultur

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att förstå språk, litteratur och kultur • Grammatik: Känna igen och urskilja substantiv (sing. och plur. best. och obest. art), adjektiv(komparation), verb (tempus) och pronomen(pers. poss. refl.), Introducerar subjekt, predikat och objekt i en enkel sats • Nordiska länders språk, litteratur och kultur • Skillnad mellan fakta och skönlitteratur och dess olika genrer • bokprat, muntligt och skriftligt • Använda ordböcker och digitala medel
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Känna till skillnaden mellan fiktiva texter och faktatexter • Klara ofta av att lyssna uppmärksamt för att förstå

ÅRSKURS 5

MÅL

- Befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet.
- Läs allt längre texter och delar med sig av sina läserfarenheter.
- Varierande arbetssätt och integrering i andra ämnen.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Att kommunicera • kommunikationsövningar • delta i diskussioner • olika dramaövningar • att uttrycka sina åsikter och idéer • att kommunicera enligt situationen • iaktta och undersöka olika kommunikationssituationer i skrift, tal och bild • högläsning med inlevelse • läsa mellan raderna (metakognitiv förståelse) • hålla föredrag och ta emot och ge respons • Att tolka texter • Använda ordböcker • övningar i läsförståelse av olika texter • studieteknik, fästa uppmärksamhet vid det väsentliga via t.ex. tankekartor • Kunna återge en text • söka information i olika källor • förhålla sig kritiskt till informationen, i synnerhet informationen på internet • Att producera texter • ljudstridig rättskrivning • bekanta sig med texters uppbyggnad; personbeskrivning, miljöbeskrivning och handling • skriva texter för hand och digitalt • skrivuppgifter; berättelser, beskrivningar, instruktioner och argumentationer • tillämpa styckeindelning • Att förstå språk, litteratur och kultur • Grammatik: • Grunderna om substantiv (sing. och plur., best. och obest. art., genitiv, konkr. och astr.), adjektiv (komparation), verb (tempus), pronomen (pers. poss. refl.) och räkneord • grunderna i satslära; subjekt, predikat och objekt • Skillnad mellan fakta och skönlitteratur • bekanta sig med olika litterära genrer; realistiska, fantasy och deckare • bokprat, muntligt och skriftligt • Använda ordböcker (bokform/digitala) • - skillnaden mellan tal- och skriftspråk
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Att kunna läsa en individanpassad text • Använda skiljetecken • Skriva sammanhängande text • Ställa och svara på frågor om en lämplig text • Eleven kan med hjälp av vuxen stöd ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation. • Eleverna använder olika medier för informationssökning. • Känna till skillnaden mellan fiktiva- och faktatexter • Hålla föredrag med hjälp av vuxen stöd. • Att lyssna, ställa frågor i en diskussion, komma fram med egna åsikter med vuxenstöd. • Berätta om egna upplevelser med logiskt händelseförlopp.

ÅRSKURS 6

MÅL : Att tolka texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Använda ordböcker (bokform/digitala) • övningar i läsförståelse av olika texter • studieteknik, fästa uppmärksamhet vid det väsentliga via t.ex. tankekarta • Kunna återge en text • söka information i olika källor • förhålla sig kritiskt till informationen, i synnerhet informationen på internet • öva sakprosa i olika sammanhang; brev, dagboksanteckningar, insändare, bokrecension • läsa och bearbeta klassiker inom svensk barn- och ungdomslitteratur; Astrid Lindgren, Tove Jansson
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Att kunna läsa en individanpassad text

MÅL : Att producera texter

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • ljudstridig rättskrivning • bekanta sig med texters uppbyggnad; personbeskrivning, • miljöbeskrivning och handling • skriva texter för hand och digitalt • skrivuppgifter; berättelser, beskrivningar, instruktioner och argumentationer • tillämpa styckeindelning • öva sig i att hitta ord och uttrycksätt i som passar in i olika texter talspråk och skriftspråk • skriva faktatexter med källförteckning • arbeta process- och målinriktat med textproduktion • känna till upphovsrätten
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • bilda egna meningar • stava högre frekventa ord

MÅL : Eleven kommunicerar

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Språkriktighet • Kommunikationsövningar • diskussioner, presentationer och anföranden av olika slag • olika dramaövningar • talteater och genomgång av icke-verbala, estetiska uttryck, såsom rörelse, kontakt, gester och mimik • att uttrycka sina åsikter och idéer • argumentationens grunder • att kommunicera enligt situationen • iaktta och undersöka olika kommunikationssituationer i skrift, tal och bil • undersöka den personliga kommunikationen individuellt och i grupp • bli medveten om budskap och syften i varierande kommunikationssituationer • högläsning med inlevelseövningar i läsförståelse läsa mellan raderna (metakognitiv förståelse) • hålla föredrag, ge och ta emot uppbyggande respons
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation • Hålla föredrag med hjälp av stödord. • Att lyssna, ställa frågor i en diskussion, komma fram med egna åsikter. • Berätta om egna upplevelser med logiskt händelseförlopp.

MÅL : Att förstå språk, litteratur och kultur

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Grammatik:<ul style="list-style-type: none"> ○ Grunderna om substantiv (sing. och plur., best. och obest. art., genitiv, konkr. och astr.), adjektiv (komparation), verb (tempus), pronomen (pers. poss. refl.), prepositioner och räkneord ○ grunderna i satslära; subjekt, predikat och objekt • Skillnad mellan fakta och skönlitteratur • utvidga kännedomen om skönlitterära genrer; spännande berättelser, fantasy, realistiska berättelser (epik), dikter och sångtexter (lyrik) och skådespel, sketcher, tablåer (dramatik)
-----------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • bokprat, muntligt och skriftligt • skillnaden mellan tal- och skriftspråk • finlandssvenska traditioner och traditioner i andra nordiska kulturer • bekanta sig med de nordiska språken; enskilda ord och uttryck • kulturupplevelser i form av teater, film och andra medier • planera egna framträdanden
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverna använder olika medier för informationssökning. • Ställa och svara på frågor om en lämplig text • Känna till skillnaden mellan fiktiva- och faktatexter

14.4.2.1 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET : finska, A-lärokurs

ÅRSKURS 3

MÅL

- Eleven har ett ordförråd inom temaområdena eget hem, skola, djur, klädesplagg, trafik, veckodagar, årstider, klockan och Finland, samt utvecklar sina muntliga färdigheter inom dessa områden
- Eleven utvecklar läs- och hörförståelse
- Eleven tränar sina skriftliga färdigheter i finska
- Eleven behärskar grundläggande strukturer i finska

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • läsa och skriva enkla texter • enkla muntliga dialoger ord och ordkunskap • vardagliga uttryck, presentera sig själv • räknetal 0-100 • rim, ramsor, sånger • förstå innebörden i korta finska ord och deras motsvarighet på svenska • lyssna till finskt tal • presens, genitiv, nominativ, adessiv, inessiv, • använda strukturerna i varierande övningar i tal och skrift stadieväxling
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • räkneorden 0 - 20 • svara muntligt på enkla frågor • förstå korta instruktioner • läsa korta meningar • vara bekant med det finska språkets stavning • skriva enkla ord • kunna böja ord i nominativ och genitiv

ÅRSKURS 4

MÅL

- Eleven har ett ordförråd inom temaområdena fritid, månader, tid, uppköp, hälsa, människans utseende och egenskaper, mat, vanor och Norden, samt utvecklar sina muntliga färdigheter inom dessa områden .
- Eleven behärskar grundläggande strukturer i finska.
- Eleven utvecklar sina skriftliga färdigheter i finska.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • ord och ordkunskap • samtal om vardagliga situationer genom lek och drama • vardagliga uttryck • finska traditioner • kunna översätta korta, enkla meningar från finska till svenska lyssna till finska använt i olika sammanhang, t ex radio, teve, musik, sagor på band • räkneorden 0 - 1000 • klockan
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • jakande och nekande presens, objekt i jakande och nekande sats (partitivobjekt singular och akkusativ), imperativ, yttre lokalkasus, • använda strukturerna i varierande övningar i tal och skrift stadieväxling
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Räkneorden 0-100 • Läsa och förstå korta texter • Skriva enkla meningar • Kunna temaformerna av de högfrekventa orden • Presentera sig själv • Ställa och besvara frågor i vardagliga situationer

ÅRSKURS 5

MÅL

- Eleven har ett ordförråd inom temaområden högtider, resor, idrott, väder, nyhetsrapportering väderstreck och Europa, samt utvecklar sina muntliga färdigheter inom dessa områden.
- Eleven utvecklar läs- och hörförståelse.
- Eleven utvecklar sina skriftliga färdigheter i finska.
- Eleven märker likheter och skillnader i talad och skriven finska
- Eleven behärskar grundläggande strukturer i finska.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Ord och ordkunskap • samtal • finska högtider, finländska mattraditioner • bekanta sig med olika slag av texter, • att skriva en kort text med hjälp av bilder • att använda ordbok som hjälpmedel • Partitiv objekt, infinitiv I, ordningstal 0-10, jakande imperfekt, inre och yttre lokalkasus, använda strukturerna i varierande övningar i tal och skrift • Stadieväxling
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • förstå och använda sig av allmänna uppmaningar och förbud • förstå texter på finska och muntligt återge text på eget modersmål • klarar av att skriva korta meningar i anslutning till temaområdena • kunna temaformerna av de högfrekventa orden

ÅRSKURS 6

MÅL

- Eleven har ett ordförråd inom temaområden yrken och arbetsredskap, litteratur och filmer, hälsa och känslor, finsk kultur, och världen, samt utvecklar sina muntliga färdigheter inom dessa områden
- Eleven får bekanta sig med finska dialekter
- Eleven utvecklar läs- och hörförståelse.
- Eleven utvecklar sina skriftliga färdigheter i finska
- Eleven behärskar grundläggande strukturer i finska

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • ord och ordkunskap • samtala och kunna uttrycka sina åsikter om det lästa • bok- filmpresentationer • skriva texter • använda ordbok som hjälpmedel • bekanta sig med olika slag av texter och finska dialekter,
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • essiv i tidsuttryck, nekande imperfekt, translativ, partitiv objekt, inre och yttre lokalkasus använda strukturerna i varierande övningar i tal och skrift • stadiesväxling
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • kunna följa enkla skriftliga instruktioner • förstå texter på finska och muntligt återge text på eget modersmål • klarar av att skriva korta meningar i anslutning till temaområdena • kunna temaformerna av de högfrekventa orden.

14.4.2.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET : modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

ÅRSKURS 3

MÅL

- Eleven känner till det finska språkets byggnad, ordförråd och betydelser.
- Eleven särskiljer det finska och det svenska språket och nyanserar sitt språkbruk i både tal och skrift.
- Eleven är medveten om sitt språk, sitt kulturarv och sin tvåspråkiga identitet.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Frågeord • familjen och släkten • klockan och veckodagarna • grundtal (0-100) • introduktion av årstiderna och månaderna • städer i Finland • dubbeltecken och diftonger • substantiv och adjektiv • verb: presens • personböjning • jakande och nekande presens • textläsning och -förståelse • barnlitteratur, finska folksagor • skriva meningar
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • svara på frågor • grundtalen (0-20) • veckodagarna • läsa och förstå samt diskutera kring enkla teman

ÅRSKURS 4

MÅL

- Eleven känner till det finska språkets byggnad, ordförråd och betydelser.
- Eleven särskiljer det finska och det svenska språket och nyanserar sitt språkbruk i både tal och skrift.
- Eleven är medveten om sitt språk, sitt kulturarv och sin tvåspråkiga identitet.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • årstiderna och månaderna • huvudväderstrecken, • länder och städer i Norden • nomens böjning (stam, ändelse, andra och tredje temaformen) • enkla tidsuttryck jakande och nekande imperfekt • synonymer • befästande av dubbeltecken och diftonger • samman- och särskrivning • barnböcker, dikter, tidningsartiklar, sånger
-----------------	--

Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Grundtal (0-100) • årstiderna • huvudväderstrecken • skriva en enkel text • läsa och förstå samt diskutera kring enkla teman
-------------------------	--

ÅRSKURS 5

MÅL

- Eleven känner till det finska språkets byggnad, ordförråd och betydelser.
- Eleven särskiljer det finska och det svenska språket och nyanserar sitt språkbruk i både tal och skrift.
- Eleven är medveten om sitt språk, sitt kulturarv och sin tvåspråkiga identitet.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • åtta väderstrecken • namn på länder och städer i Europa • Ordningstal • Kroppsdelar • introduktion av inre och yttre lokalkasus (jfr svenska prepositioner) • partitivobjekt vid ämne, mängd och känsla • infinitiv I introduktion av verbets fyra temaformer • jakande och nekande perfekt och pluskvamperfekt • possessiv suffix • Kalevala (i urval) • textläsning (böcker, tidningsartiklar) • skillnaden mellan talspråk och skriftspråk
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • ordningstalen (0-100) • böjningsformerna (1-3) av de mest frekventa nomen • själv skapa korta texter/meningar • läsa och förstå enkla utvalda texter

ÅRSKURS 6

MÅL

- Eleven känner till det finska språkets byggnad, ordförråd och betydelser.
- Eleven särskiljer det finska och det svenska språket och nyanserar sitt språkbruk i både tal och skrift.
- Eleven är medveten om sitt språk, sitt kulturarv och sin tvåspråkiga identitet.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • yrken • världsdelar och världshav • djur och växter • aktiv och passiv translativ och essiv • inre och yttre lokalkasus befästade av strukturerna i åk 5 • Aleksis Kivi: Seitsemän veljestä (i urval) • dagstidningar, artiklar • förkortningar
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • verbets temaformer • skapa egna texter med egna ord • återge innehållet i en tidningsartikel • läsa och förstå enkla utvalda texter • skriva en kort berättelse

14.4.3.1 FRÄMMANDE SPRÅK : engelska, A-lärokurs

ÅRSKURS 4

MÅL

- Eleven kommunicerar i vanliga enkla språksituationer.
- Eleven läser engelska texter och skriver enkla meningar.
- Eleven lär sig om Storbritanniens folk och kultur.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • uttal och intonation • ordförråd • läsning och talövningar (par/grupp) • stavning av högfrekventa ord • skrivning av enkel text • kommunicera i vardagliga språksituationer • sånger och ramsor • alfabetet • veckodagar, månader, årstider • räkneorden 0-100 • färger • kulturskillnader (Finland-Storbritannien) • "to be", "to have", "can" och "can't" i presens • bestämd och obestämd artikel • singularis och pluralis (regelbunden) • enkelt presens • apostrofgentiv i singularis • personliga och possessiva pronomen • enkla prepositionsuttryck • frågeord
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • kommunicera i enkla vardagliga språksituationer • veckodagarna • räkneorden 1-20 • färger • singularis och pluralis (regelbunden) • strukturerna "to be", "to have", "can" och "can't"

ÅRSKURS 5

MÅL

- Eleven kommunicerar i vanliga språksituationer.
- Eleven läser engelska texter och skriver meningar.
- Eleven lär sig om traditioner, folk och kultur i engelskspråkiga länder.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • kommunicera i olika språksituationer • läsa och skriva text • läs- och hörförståelse • utvidgat ordförråd • fonetisk skrift • ordningstal och datum • klockan skillnader mellan brittisk och amerikansk engelska • jakande, nekande och frågande satser • hjälpverbet "do" • imperfekt av "to be" och "to have" • pågående presens • adjektivets komparation • prepositioner
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • kommunicera i enkla vardagliga språksituationer • läsa enkla texter • kunna skriva enkla jakande, nekande och frågande satser • prepositioner

ÅRSKURS 6

MÅL

- Eleven kommunicerar i vanliga språksituationer.
- Eleven läser engelska texter och skriver meningar.
- Eleven lär sig om traditioner, folk och kultur i engelskspråkiga länder.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Utöka ordförrådet • Läs- och hörförståelse • Läsa och skriva text • Kommunicera i olika språksituationer • korta muntliga anföranden • engelsk litteratur • länder och nationaliteter • skolämnen • Nordamerikas kultur och folk • De vanligaste oregelbundna verben (de två första formerna) • oregelbundna pluralformer • ing-formen • imperfekt av regelbundna verb • futurum • adjektivets komparation • tidsadverben • indefinita pronomen ("some", "any") • reflexiva pronomen
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • kommunicera i enkla vardagliga språksituationer • Förstå enkla texter • Skriva mycket enkla budskap • Ing-formen • Komparation av regelbundna adjektiv

14.4.4.1 MATEMATIK

ÅRSKURS 3

MÅL

- Stöda elevens inspiration och intresse för matematik.
- Handleda eleven att utveckla sina slutlednings- och problemlösningsförmågor samt att presentera sina lösningar och slutsatser med hjälp av mångsidiga metoder.
- Stöda och handleda eleven i utvecklandet av problemlösningsförmågor.
- Eleven handleds att utveckla sitt kunnande i att bedöma det kloka i lösningen och resultatets önskvärdhet.
- Handleda eleven att förstå matematiska begrepp samt beteckningssätt.
- Stöda eleven att förstå decimalsystemets princip samt att utvidga sin uppfattning om decimalsystemet.
- Handleda eleven till att uppnå en flytande huvudräkningsförmåga samt att skriftligen bruka räknekunnandets egenskaper.
- Bekantgöra eleven med geometriska former, mätning, tabeller och diagram samt kodningens grunder.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • säkerställa decimalsystembegreppet med hjälp av koordinatsystem och redskap • klassificering, ordning och jämförelse av tal • talföljds-kunnande • klockan; analog och digital tid • funktionens begrepp och notation • utvärdering, kontroll och avrundning av resultat • addition och subtraktion under varandra • multiplikationstabellerna 0-10 • multiplikation under varandra • innehålls- och bråktalsdivision • sambandet mellan multiplikationstabell och division • operatorprioritetsavtal • begreppen bråktalet och blandad form, notation, jämförelse och beräkning • begreppet decimaltal, notation och plats i decimalsystemet och talföljden, storhetsjämförelse • rita, undersöka och klassificera figurer • punkt, linje, polygontåg, rät linje och vinkel • månghörningens omkrets • spegelsymmetri • måtenheter: cm, m, km, g, minut, timme • euron • enkla omvandlingar av måtenheter • sökning, uppsamling och presentation av information • enkla tabeller och diagram • fördjupar uppfattningen om programmering
Godkänt kunnande	Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa kunnande som motsvarar kriterierna.

ÅRSKURS 4

MÅL

- Stöda elevens inspiration och intresse för matematik.
- Handleda eleven att utveckla sina slutlednings- och problemlösningsförmågor samt att presentera lösningar och slutsatser med hjälp av mångsidiga metoder.
- Stöda och handleda eleven i utvecklandet av problemlösningsförmågor.
- Eleven handleds att utveckla sitt kunnande i att bedöma det rationella i lösningen och resultatets önskvärdhet.
- Fördjupa elevens förståelse för matematiska begrepp samt beteckningssätt.
- Fördjupa elevens förståelse för decimalsystemet.
- Handleda eleven till att uppnå en flytande huvudräkningsförmåga samt att skriftligen bruka räknekunnandets egenskaper.
- Bekantgöra eleven med geometriska former, mätning, tabeller och diagram samt kodningens grunder.
- Bekantgöra eleven med positiva och negativa heltal.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • talområdet 0-100 000 • säkra begreppet decimalsystem med hjälp av koordinatsystem • klassificering, ordning och jämförelse av tal • talföljdskunnande • funktionens begrepp och notation • utvärdering, kontroll och avrundning av resultat • addition och subtraktion under varandra • multiplikationstabellerna 0-10 • multiplikationens kommutativitet • multiplikation under varandra med tvåsiffrig multiplikator • innehålls- och bråktalsdivision • sambandet mellan multiplikationstabell och division • division i talenheter • operatorprioritetsavtal • negativa heltal • begreppen bråktal och blandad form, notation, jämförelse och beräkning • förlängning av bråk och storhetsjämförelse med bråktal • ändring av bråk till blandad form och tvärtemot • begreppet decimaltal, notation och plats i decimalsystemet och talföljden, storhetsjämförelse, avrundning och beräkning • hundradelar och tusendelar i decimalform • sambandet mellan decimaltal och bråk • rita, undersöka och klassificera figurer • punkt, linje, polygontåg, rät linje och vinkel; rät vinkel, spetsig vinkel, trubbig vinkel • klassificering av fyrkanter • cirkel och yta • koordinatsystem • inlärs prefix: milli, cent, deci, deka, hekto och kilo • måtenheter: g, kg, t, ml, cl, dl, l, mm, cm, dm, m, km • euro och cent • beräkning av kort intervall genom slutledning • enhetsomvandlingar • sökning, uppsamling och presentation av information • enkla tabeller och diagram • fördjupar uppfattningen om programmering
Godkänt kunnande	Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa kunnande som motsvarar kriterierna.

ÅRSKURS 5

MÅL

- Stöda elevens inspiration och intresse för matematik.
- Handleda eleven att utveckla sina slutlednings- och problemlösningsförmågor samt att presentera lösningar och slutsatser med hjälp av mångsidiga metoder.
- Stöda och handleda eleven att hitta samband mellan de saker hen lärt sig.
- Stöda och handleda eleven i utvecklandet av problemlösningsförmågor.
- Eleven handleds att utveckla sitt kunnande i att bedöma det rationella i lösningen och resultatets önskvärdhet.
- Fördjupa elevens förståelse för matematiska begrepp samt beteckningssätt och handleda eleven att ändamålsenligt använda begrepp och beteckningssätt i olika situationer.
- Fördjupa elevens förståelse för decimalsystemet.
- Handleda eleven till att uppnå en flytande huvudräkningsförmåga samt att skriftligen bruka räknekunnandets egenskaper.
- Handleda eleven att observera och beskriva kroppars och figurers geometriska egenskaper samt att bekantgöra eleven med geometriska begrepp.
- Bekanta eleven med att göra upp och tolka tabeller och diagram samt att använda statistiska nyckeltal samt att erbjuda erfarenheter om sannolikhet.
- Handleda eleven att bedöma mätobjektets storhet samt att välja ett för mätningen ändamålsenligt redskap och mätenhet samt att dryfta det rationella i mätresultatet.
- Handleda eleven att göra upp verksamhetsinstruktioner som dataprogram i en grafisk programmeringsmiljö.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • talområdet 0-100 milj. • säkra begreppet decimalsystem med hjälp av koordinatsystem • klassificering, ordning och jämförelse av tal • talföljdskunnande • funktionens begrepp och notation • operatorprioritetsavtal • utvärdering, kontroll och avrundning av resultat och avrundning samt beräkning med approximativa tal • addition och subtraktion under varandra • multiplikationstabellerna 1-10 • multiplikationens kommutativitet • multiplikation under varandra med tvåsiffrig multiplikator • innehålls- och bråktalsdivision • sambandet mellan multiplikationstabell och division • division i talenheter • negativa heltal • begreppen bråktal och blandad form, notation, jämförelse och beräkning; även multiplikation och division med naturliga tal • förlängning, förkortning och storhetsjämförelse med bråktal • ändring av bråk till blandad form och tvärtemot • begreppet decimaltal, notation och plats i decimalsystemet och talföljden, storhetsjämförelse, avrundning och beräkning • hundradelar och tusendelar i decimaltal • sambandet mellan decimaltal och bråk • Begreppet procent och beräkning med hjälp av en och tio procent • Sambandet mellan decimaltal, bråktal och procent • rita, undersöka och klassificera figurer • punkt, linje, rät linje, vinklar; klassificering, ritning och mätning • spegelsymmetri, rotationssymmetri, translationssymmetri • klassificering av tre- och fyrkanter • cirkel och yta • koordinatsystem • inlärs prefix: milli, cent, deci, deka, hekto och kilo • mätenheter: g, kg, t, ml, cl, dl, l, mm, cm, dm, m, km • euro och cent • beräkning av tidsintervall • enhetsomvandlingar • sökning, uppsamling och presentation av information • enkla tabeller och diagram
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • intervall, typvärde, medelvärde • bedömning av sannolikhet • fördjupar uppfattningen om programmering
Godkänt kunnande	Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa kunnande som motsvarar kriterierna.

ÅRSKURS 6

MÅL

- Stöda elevens inspiration och intresse för matematik.
- Stöda eleven att utveckla och fördjupa sina slutlednings- och problemlösningsförmågor samt att presentera sina lösningar och slutsatser genom mångsidiga metoder.
- Stöda och handleda eleven att hitta samband mellan de saker hen lärt sig.
- Stöda och handleda eleven att utveckla problemlösningsförmågorna.
- Handleda eleven att utveckla sin skicklighet att bedöma det rationella i lösningen och det önskvärda i resultatet.
- Fördjupa elevens förståelse för matematiska begrepp och notationssätt samt att handleda eleven att ändamålsenligt använda begrepp och beteckningssätt i olika situationer.
- Fördjupa elevens förståelse för decimalsystemet.
- Bekantgöra och utveckla elevens förståelse för positiva och negativa heltal.
- Handleda eleven att uppnå en flytande huvudräkningsskicklighet liksom skriftligen genom användandet av räknekunnandets egenskaper.
- Handleda eleven att observera och beskriva kroppars och figurers geometriska egenskaper samt bekantgöra eleven med geometriska begrepp.
- Bekantgöra eleven med uppgörande och tolkning av tabeller och diagram samt att använda statistiska nyckeltal samt erbjuda erfarenheter om sannolikhet.
- Handleda eleven att bedöma mätobjektets storhet samt att välja ett för mätning lämpligt redskap och måttenhet samt att dryfta det förnuftiga i mätresultatet.
- Instruera eleven att göra upp verksamhetsinstruktioner som dataprogram i en grafisk programmeringsmiljö.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • talområdet 0-1 miljard • säkra begreppet decimalsystem med hjälp av koordinatsystem • klassificering, ordning och jämförelse av tal • talföljds-kunnande • funktionens begrepp och notation • operatorprioritetsavtal • utvärdering, kontroll och avrundning av resultat och avrundning samt beräkning med approximativa tal • addition och subtraktion under varandra; naturliga tal och decimaltal • multiplikationstabellerna 1-10 • multiplikationens kommutativitet • multiplikation under varandra med tvåsiffrig multiplikator • begreppet potens och beräkning • innehålls- och bråktalsdivision • sambandet mellan multiplikationstabell och division • division i talenheter • negativa heltal • begreppen bråktal och blandad form, notation, jämförelse och beräkning; även multiplikation och division med naturliga tal • förlängning, förkortning och storhetsjämförelse med bråktal • ändring av bråk till blandad form och tvärtom • begreppet decimaltal, notation och plats i decimalsystemet och talföljden, storhetsjämförelse, avrundning och beräkning; även multiplikation och division med decimaltal • hundradelar och tusendelar i decimaltal • begreppet procent och beräkning • sambandet mellan decimaltal, bråk och procent • ritning, undersökning och klassificering av figurer • punkt, linje, rät linje, vinklar; klassificering, ritning och mätning • begreppet skala; förstoring och förminskning och användning på kartan
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • spegelsymmetri, rotationssymmetri, translationssymmetri • klassificering av tre- och fyrkanter • cirkel och yta och rätblockets volym • koordinatsystem • mätenheter: massa, längd, yta, volym; enhetsomvandlingar och beräkning • sökning, uppsamling och presentation av information • tabeller och diagram • intervall, typvärde, medelvärde • bedömning av sannolikhet • fördjupar uppfattningen om programmering
Godkänt kunnande	Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa kunnande som motsvarar kriterierna.

14.4.5.1 OMGIVNINGSLÄRA

ÅRSKURS 3

MÅL

I årskurs 3 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Innehåll	<p>Jag som människa</p> <ul style="list-style-type: none"> • sunda levnadsvanor • studieteknik <p>Vardagliga situationer och sammanhang</p> <ul style="list-style-type: none"> • trafik-, el- och brandsäkerhet • goda seder <p>På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • olika kartor och väderstreck • tolka kartor, diagram och statistik • naturgeografiska områden i Finland • huvudstaden Helsingfors • städer i Finland <p>Att undersöka omgivningen</p> <ul style="list-style-type: none"> • undersökningsprojekt • använda enkla redskap (lupp, termometer, måttband, klockan...) • jordmånen och berggrund • organismer och olika livsmiljöer i närområdet och Finland • organismernas övervintring • utflykter i närområdet och allemansrätt <p>Naturens strukturer, principer och kretslopp</p> <ul style="list-style-type: none"> • enkla näringskedjor <p>Att bygga en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> • sortering och återanvändning • verksamhet som påverkar miljön
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan under handledning ställa upp egna mål för mindre helheter. • Eleven känner till allemansrätten i stora drag. • Eleven kan med handledning observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. • Eleven kan beskriva naturen i Finland och känner till de vanligaste växter och djurarterna. • Eleven känner till kartbilden av Finland.

ÅRSKURS 4

MÅL

I årskurs 4 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Innehåll	<p>Jag som människa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hälsovanor (kost, vila, motion, hygien) • sociala färdigheter <p>Vardagliga situationer och sammanhang</p> <ul style="list-style-type: none"> • trafikfostran • förebygging av mobbning och våld • åtgärder i nöd- och risksituationer <p>På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • tolkning av kartor och kartsymboler • Norden och Baltikum • Golfströmmen <p>Att undersöka omgivningen</p> <ul style="list-style-type: none"> • herbarium av närmiljöns växter • undersökningsprojekt • undersökning av vatten och luft • utflykt i närmiljö och allemansrätt <p>Naturens strukturer, principer och kretslopp</p> <ul style="list-style-type: none"> • fotosyntes • värme, ljus och ljud • väder • vattnets kretslopp och aggregationstillstånd <p>Att bygga en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> • återanvändning och återvinning • verksamhet som påverkar miljön
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningslära. • Eleven känner till principerna för hållbar utveckling och kan förklara betydelsen av den. • Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar. • Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. • Eleven kan under handledning använda och tolka olika konkreta modeller. • Eleven kan beskriva naturen i Norden och Baltikum och identifiera de vanligaste växt- och djurarterna där. • Eleven kan namnge olika länder i Norden och Baltikum, samt kartbilden av dem. • Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen.

ÅRSKURS 5

MÅL

I årskurs 5 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomenen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Innehåll	<p>Jag som människa</p> <ul style="list-style-type: none"> • människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner: andningen, blodomloppet, matsmältningen, sinnen • människans sexualitet och fortplantning • pubertet • känslor, attityder och värderingar <p>Vardagliga situationer och sammanhang</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkerhetskunskap - fysisk och psykisk integritet • rusmedel • förgiftningar • kunskaper i förstahjälp • interaktion i olika sociala sammanhang • allemansrätten <p>På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europa som världsdel: organismer, livsmiljöer, klimatzoner och växtzoner • kultur och verksamhet i olika delar av Europa • olika kartor och diagram • Statistik <p>Att undersöka omgivningen</p> <ul style="list-style-type: none"> • skogen som livsmiljö • skogens olika skikt • utökar herbariet av skogens växter • forskningsprojekt: odlingsförsök - näringsämnenas betydelse • enkla kemiska reaktioner • Magnetism <p>Naturens strukturer, principer och kretslopp</p> <ul style="list-style-type: none"> • värme: källor, produktion, överföring och isolering • principer om energins bevarande: omvandlingen av energin • Förbränning <p>Att bygga en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> • främjande av hälsan • hållbar användning av naturresurser • förnyelsebara och icke förnyelsebara energiresurser
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan förklara betydelsen av hållbar utveckling. • Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. • Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen. • Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. • Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt. • Eleven kan under handledning söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga. • Eleven kan beskriva naturen i Europa och identifiera de vanligaste växt- och djurarterna och livsmiljöerna som är typiska för dem. • Eleven kan namnge olika regioner i Europa, samt kartbilden av dem. • Eleven kan förklara jordens uppbyggnad och jordens plats i solsystemet. • Eleven kan nämna grundämnen och kan förklara samband mellan luftföroreningar och växthuseffekten. • Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa • och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. • Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

ÅRSKURS 6

MÅL

I årskurs 6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomenen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Innehåll	<p>Jag som människa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mentala färdigheter, - attityder och - värderingar • Eget välbefinnande • Hälsosamma vanor <p>Vardagliga situationer och sammanhang</p> <ul style="list-style-type: none"> • Säkerhet på vattnet och i trafiken under de olika årtiderna • Elsäkerhet, enkla strömkretsar och elens ledningsförmåga • Nöd- och risksituationer, första hjälp <p>På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • Världsdelarna, kontinenterna och världshaven • Aktuella nyheter och mångsidiga regionala exempel från platser utanför Europa • Olika kartor och diagram <p>Att undersöka omgivningen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skogen • Användning av skogen som livsmiljö (nytta och nöje) • Utöka herbariet (skogens och kärrrens växter) • Forskningsprojekt <p>Naturens strukturer, principer och kretslopp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kärr som livsmiljö • Vattnets egenskaper • Energi • Kraft och rörelse • Principen om ämnens bevarande: kolets kretslopp • Vårt solsystem • Dygn och årstider • Längd- och breddgrader, ekvatorn, vändkretsar • Jordklotets uppbyggnad <p>Att bygga en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Den byggda och sociala miljön och deras betydelse för människans välbefinnande • Klimatförändringen och hur den kan hejdas • Miljöproblem förorsakade av människan • Hållbar användning av naturresurser • Gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran. • Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. • Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar. • Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. • Eleven kan iakttä naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. • Eleverna sammanställer under handledning en liten växtsamling. • Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen.

14.4.6.1 RELIGION : EVANGELISK-LUTHERSK TRO

ÅRSKURS 3

MÅL

- Eleven känner till den kristna traditionen och dess påverkan i vårt samhälle

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • berättelser ur GT • De tio budorden • Johannes Döparen • Jesu liknelser, till exempel den barmhärtige samariern, den förlorade sonen • huvuddragen i Jesu liv och lära • kyrkoåret • den lokala församlingen • ortodoxa kyrkan
Godkänt kunnande	Eleven <ul style="list-style-type: none"> • känner till någon liknelse • känner till namnet Moses

ÅRSKURS 4

MÅL

- handleda eleven att fördjupa sig i de heliga skrifterna och berättelserna samt den centrala läran i den religion som studeras
- handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader i religionen i fråga.
- hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk
- vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen
- handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag
- uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer
- handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner
- ge eleven möjlighet att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter
- hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • berättelser och lärdomar i Bibeln • Jesu liv, lärdomar och betydelse för kristendomen • Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religionsreformatorer • psalmer och andliga sånger • religionens inverkan på konst och annan kultur • helighet inom olika religioner
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • stifta vid mån av möjlighet bekantskap med religiösa samfund som är verksamma i skolans närområde • de viktigaste etiska föreskrifterna inom kristendomen
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven närvarar vid lektionerna. • Elevens prestation i de uppgifter hen fått är på hjälplig nivå. • Eleven behärskar centralt innehåll på årskursnivå.

ÅRSKURS 5

MÅL

- handleda eleven att fördjupa sig i de heliga skrifterna och berättelserna samt den centrala läran i den religion som studeras
- handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader i religionen i fråga
- hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk
- vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen
- handleda eleven att utforska Finland och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag
- handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa
- uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer
- handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner
- vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv
- vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid
- ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter
- hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • berättelser och lärdomar i Bibeln • Jesu liv, lärdomar och betydelse för kristendomen • Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religionsreformatorer • psalmer och andliga sånger • religionens inverkan på konst och annan kultur • helighet inom olika religioner • stifta vid mån av möjlighet bekantskap med religiösa samfund som är verksamma i skolans närområde • de viktigaste etiska föreskrifterna inom kristendomen
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven närvarar vid lektionerna. • Elevens prestation i de uppgifter hen fått är på hjälplig nivå. • Eleven behärskar centralt innehåll på årskursnivå.

ÅRSKURS 6

MÅL

- handleda eleven att fördjupa sig i de heliga skrifterna och berättelserna samt den centrala läran i den religion som studeras
- handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader i religionen i fråga
- hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk
- vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen
- handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag
- handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa
- uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer
- handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner
- vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv
- vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid
- ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter
- hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • berättelser och lärdomar i Bibeln • Jesu liv, lärdomar och betydelse för kristendomen • Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religionsreformatorer psalmer och andliga sånger • religionens inverkan på konst och annan kultur • helighet inom olika religioner • stifta vid mån av möjlighet bekantskap med religiösa samfund som är verksamma i skolans närområde • de viktigaste etiska föreskrifterna inom kristendomen
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven närvarar vid lektionerna. • Elevens prestation i de uppgifter hen fått är på hjälplig nivå. • Eleven behärskar centralt innehåll på årskursnivå.

14.4.6.2 ORTODOX TRO

ÅRSKURS 3

MÅL

Eleven

- förstärker sin ortodoxa identitet och förstår det heligas dimension i livet
- fördjupar sig i Bibelns berättelser och deras budskap
- lär sig dryfta etiska frågor i Bibeln och i det egna livet GK1, GK2, GK5, GK6

Innehåll	<p>Jag som medlem i den ortodoxa kyrkan. Bibelns skapelseberättelser. Kännedom om den egna kyrkan. Kännedom om ikoner.</p> <p>Bibeln som helig bok</p> <ul style="list-style-type: none"> • skapelseberättelserna, patriarkberättelserna ja Israels folks vandring till det Förlovade landet <p>Troslära och att växa till etiskhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • de tio budordens etik <p>Kyrkoåret och heliga människor</p> <ul style="list-style-type: none"> • kyrkoårets stora högtider • fastan
Godkänt kunnande	Kännedom om Bibelns skapelseberättelser

ÅRSKURS 4

MÅL

Eleven

- förstärker sin ortodoxa identitet och förstår det heligas dimension i livet
- fördjupar sig i Bibelns berättelser och deras budskap
- lär sig dryfta etiska frågor i Bibeln och i det egna livet
- fördjupar sig i den ortodoxa kristendomens grundbegrepp och den egna församlingens verksamhet GK1, GK2, GK3, GK5

Innehåll	<p>Det nya förbundet, berättelserna om Kristus bland människorna.</p> <p>Bibeln som helig skrift</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jesu liv, uppståndelse och nya liv • Jesu lärdomar, Fader vår • evangeliernas författare • Nya testamentets tidshistoria <p>Troslära och att växa till etiskhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • frälsningen och det eviga livet <p>Att vara medlem i kyrkan</p> <ul style="list-style-type: none"> • den egna församlingens verksamhetsformer, särskilt gudstjänsterna
-----------------	---

Godkänt kunnande	De heliga förrättningarna, kännedom om den egna församlingen
-------------------------	--

ÅRSKURS 5

MÅL

Eleven

- förstärker sin ortodoxa identitet och förstår det heligas dimension i livet
- fördjupar sig i det liturgiska livet och kyrkokonsten, det ortodoxa kyrkoåret och de heliga människornas liv
- fördjupar sig i den ortodoxa kristenhetens grundbegrepp och den egna församlingens verksamhet
- bekantar sig med troslärans grundfrågor
- bekantar sig med omgivande religiösa och icke-religiösa åskådningar GK1, GK2, GK4, GK5, GK7

Innehåll	<p>Helgande av tiden, kyrkoårets 12 stora högtider, fastetider, kyrkoårets gång, apostlar, det liturgiska livet</p> <p>Kyrkoåret och heliga människor</p> <ul style="list-style-type: none"> • kyrkoårets stora läromästare och martyrer • heliga tider och kyrkoårets stora och mellanstora högtider • fastor och till dem hörande etiska frågor <p>Att vara medlem i kyrkan</p> <ul style="list-style-type: none"> • den ortodoxa traditionen på hemorten, i Finland och i världen • den egna församlingens verksamhetsformer • klostrens verksamhet • kyrkliga organisationer • näromgivningens övriga kyrkor och religioner • den religiositet eleven möter i Finland och i världen • gemensamma och separerande drag hos judendomen, kristendomen och islam <p>Det liturgiska livet</p> <ul style="list-style-type: none"> • gudstjänsternas förrättare och liturgisk gudstjänst • kyrkomusik: troparia, gudstjänstsånger och sånger vid övriga heliga förrättningar • sakramenten • ikonerna som bild och heligt föremål <p>Troslära och att växa till etiskhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • människan som Guds avbild och like • den Heliga Trefaldighetens personer och deras särdrag • frälsningen och det eviga livet • kyrkan och församlingen
Godkänt kunnande	Fastans betydelse, kännedom om apostlarna

ÅRSKURS 6

MÅL

Eleven

- förstärker och fördjupar sin ortodoxa identitet och förstår det heliga i livet
- fördjupar sig i det liturgiska livet och den ortodoxa kyrkan
- fördjupar sig i Bibeln som en helig och mänsklig boksamling GK1, GK2, GK4, GK5, GK6

Innehåll	<p>Gamla och Nya testamentet, liturgi</p> <p>Bibeln</p> <ul style="list-style-type: none"> • profeterna, konungarnas tid, psalmerna • Apostlagärningarna
-----------------	--

	Liturgik och troslära <ul style="list-style-type: none"> • gudstjänster: liturgi, vigilia, fastans liturgi och övriga kyrkliga förrättningar • kyrkobyggnaden
Godkänt kunnande	Apostlarnas handlingar, lärjungarnas kunskap

14.4.7.1 LIVSKÅDNINGSKUNSKAP

ÅRSKURS 3

MÅL

- Att eleven växer till ett gott liv.
- Att skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer.
- Att vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen.
- Att uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor.
- Att vägleda eleven att lära känna Finlands kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen.
- Att vägleda eleven att bekanta sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnens rättigheter.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan ta ansvar för sig själv och andra människor. • Eleven kan uttrycka sig och lyssna på andras ställningstaganden kring livsåskådningsfrågor. • Finlands kulturarv. • FN:s deklaration.
Godkänt kunnande	Eleven visar intresse samt deltar i diskussioner kring livsåskådningsfrågor.

ÅRSKURS 4

MÅL

- Undervisningen i livsåskådningskunskap styrs av tanken om att eleven har möjlighet att växa till en fri, jämlik och kritisk människa som bygger ett bra liv.
- Delområden: att växa till ett gott liv, olika sätt att leva, grunderna för ett gemensamt liv samt naturen och en hållbar framtid.
- I årskurs 4 betonas i undervisningen speciellt den nordiska åskådnings- och kulturtraditionen.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • finskhet och den finländska kulturen som en del av det nordiska arvet • Minoritetskulturer: romer, finlandssvenskar, övriga minoritetskulturer i närmiljön • Barnets rättigheter • Djurens rättigheter, att ta hand om husdjuren • Religionslöshet, icke-religiösa fester • Rättvisa i den egna vardagen hemma och i skolan • Att uppfatta orsak och verkan • Vilja, önskan och behov • Lycka, tur, otur • Åsikt och motivering • Skandinaviska berättelser om världens skapelse • Gyllene regeln
Godkänt kunnande	Deltar i undervisningen.

ÅRSKURS 5

MÅL

- Undervisningen i livsåskådningskunskap styrs av tanken om att eleven har möjlighet att växa till en fri, jämlik och kritisk människa som bygger ett bra liv.
- Delområden: att växa till ett gott liv, olika sätt att leva, grunderna för ett gemensamt liv samt naturen och en hållbar framtid.
- I årskurs 5 betonas i undervisningen den europeiska kulturtraditionen.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Självkänedom och identitet • Europeisk kulturtradition • Livsåskådning • Begreppet religionsfrihet • Föreställning, tro, vetskap och förståelse • Jämlikhet och demokrati • Fred • Framtidens Europa • Världsarvet och miljön i Europa • Levnadslöppet: födelsen, livet och uppväxten, döden • Möjligheten att påverka då man säger sin åsikt: fakta, känslor, auktoritet, erfarenhet, undersökningar, manipulering
Godkänt kunnande	Deltar i undervisningen.

ÅRSKURS 6

MÅL

- Undervisningen i livsåskådningskunskap styrs av tanken om att eleven har möjlighet att växa till en fri, jämlik och kritisk människa som bygger ett bra liv.
- Delområden: att växa till ett gott liv, olika sätt att leva, grunderna för ett gemensamt liv samt naturen och en hållbar framtid.
- I årskurs 6 betonas i undervisningen den globala synvinkeln.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Världsreligioner • Splittrade religioner, sekter • Vem är jag? • Att fundera över sin egen livsåskådning • Etiska val gällande det egna livet (till exempel veganism, djuraktivism, val av åskådningsgrupp) • Optimism, realism, pessimism, möjligheten att påverka sin framtid • Människorättsetiken i Europas historia och världshistorien, brott mot den • Grunderna för vetenskaplig världsförklaring och jämförelse med legenderna • Konsumtion, pengar och levnadsstandard • Vad är ett gott liv? • Människan som tänkande varelse, filosofins grunder • FN:s verksamhet • Stora människor i världen
Godkänt kunnande	Deltar i undervisningen.

14.4.8.1 HISTORIA

ÅRSKURS 5

MÅL

Eleven bekantar sig med historiska tidsperspektiv och lär sig huvuddragen i högkulturerna och Finlands historia från forntiden fram till slutet av medeltiden.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Historiska begrepp och tidsindelning • Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst • Brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur • Högkulturer: Egypten, antika Grekland och Romarriket • Medeltidens Europa • Finlands förhistoria, vikingatiden, medeltiden i Finland
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Känner till de grundläggande begreppen och det mest centrala innehållet i förhistorian och medeltiden.

ÅRSKURS 6

MÅL

- Eleven bekantar sig med den nya tiden och lär sig huvuddragen i Finlands historia från början av nya tiden fram till slutet av svenska tiden.
- Eleven iakttar och beskriver förändringar i utvecklingen och anger orsak och verkan i olika historiska skeden i världshistorien.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Avlägsna kulturer, civilisationerna i Amerika • Nya tidens genombrott, upptäckter, uppfinningar • Den svenska stormaktens uppgång och fall • Finland under svenska tiden och Lovisa som en del av den • Franska revolutionen och följderna av den, USA:s självständighet
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Kan ge exempel på olika särdrag och händelser som lett till nya tidens genombrott • Känner till de mest centrala i Finlands historia fram till svenska tidens slut

14.4.9.1 SAMHÄLLSLÄRA

ÅRSKURS 4

MÅL

- Eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information från olika källor och att kunna använda den i olika situationer.
- Eleverna får grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.
- Eleverna lär sig att följa med aktuella frågor / händelser samt att inse sambandet mellan dessa och det egna livet
- Eleven får kännedom om processer och beslutsfattande som styr utvecklingen och politiken i Lovisa.

Innehåll	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Den egna närmiljön • Familjen • Trygghet och trivsel i närmiljön • Egen penninganvändning och ansvarsfull konsumtion <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olika slag av samhällsgrupper och minoriteter i närmiljön • Demokratiska grundprinciper • änskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öva sig i att samarbeta som medlem i olika grupper • Gemensamma regler • Medier <p>Ekonomisk verksamhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hur man förtjänar, använder och sparar pengar • Hållbar konsumtion
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Känner till de grundläggande begreppen och det mest centrala innehållet

ÅRSKURS 6

MÅL

- Eleven lär sig att lyssna på andra, uttrycka och motivera sina åsikter.
- Eleven tränar, både i skolan och med aktörer i sin närmiljö, sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan.
- Elevens intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken stärks
- Eleverna lär sig att följa med aktuella frågor / händelser samt att inse sambandet mellan dessa och det egna livet

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Rättigheter och skyldigheter • Begreppet demokrati, beslutsfattandet i Finland • Aktivt och ansvarsfullt medborgarskap • Förnuftig och hållbar konsumtion • Företag och företagsamhet • Arbetslivet och utbildning
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Att eleven förstår innebörden av rättigheter och skyldigheter i ett demokratiskt samhälle • Att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar • Eleven är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

14.4.10.1 MUSIK

ÅRSKURS 3

MÅL

- deltagande i musikalisk verksamhet sjungande, spelande, genom rörelse, lyssnande samt påhittande.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • övning i ljudbildning • sångrepertoar som lämpar sig för åldersklassen • bekantar sig med instrument (t.ex. rytm- och idiofoniska instrument, blockflöjt, kantele, ukulele) • bekantar sig med musikens olika element • beskrivning av de känslor och stämningar musiken väcker t.ex. genom rörelse, bilder eller talande
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven deltar i lektionerna och uppvisar i någon mån ett kunnande som uppfyller kriterierna.

ÅRSKURS 4

MÅL

- deltagande i musikalisk verksamhet sjungande, spelande, genom rörelse, lyssnande samt påhittande

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • övning i ljudbildning • sångrepertoar som lämpar sig för åldersklassen • bekantar sig med instrument (t.ex. rytm- och idiofoniska instrument, kantele, ukulele), bekantar sig med musikens olika element • beskrivning av de känslor och stämningar musiken väcker t.ex. genom rörelse, bilder eller taland
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • eleven deltar i lektionerna och uppvisar i någon mån ett kunnande som uppfyller kriterierna.

ÅRSKURS 5

MÅL

- att utveckla det musikaliska uttrycket
- utvidga kännedomen om olika musikslag och –stilar
- uppnå förståelse för musikens element (rytm, melodi) samt att bygga av ett skapande förhållande till musik.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • sångrepertoar som lämpar sig för åldersklassen • samspel samt bekantgörande med instrument (t.ex. rytm- och idiofoniska instrument, ukulele, kantele, gitarr) • mångsidig repertoar för lyssnande
-----------------	---

Godkänt kunnande

- Eleven deltar i lektionerna och uppvisar i någon mån ett kunnande som uppfyller kriterierna.

ÅRSKURS 6**MÅL**

- att utveckla det musikaliska uttrycket
- utvidga kännedomen om olika musikslag och –stilar
- uppnå förståelse för musikens element (rytm, melodi) samt att bygga av ett skapande förhållande till musik.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • sångrepertoar som lämpar sig för åldersklassen • samspel samt bekantar sig med instrument (t.ex. rytm- och idiofoniska instrument, ukulele, kantele, gitarr) • sångsidig repertoar för lyssnande
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven deltar i lektionerna och uppvisar i någon mån ett kunnande som uppfyller kriterierna.

14.4.11.1 BILDKONST

ÅRSKURS 3

MÅL

M1. Observation av konst, miljö och övriga visuell kultur multisensoriskt och genom användande av olika visuella verktyg

M2. Ökat mod att diskutera observationer och tankar samt övning i att motivera sina åsikter

M3. Uttryckande av observationer och tankar visuellt och genom användande av andra metoder att producera information

M4. Mångsidigt användande av olika material, tekniker och uttryckssätt och förbättrad förmåga att skapa bilder

- Bilder görs till exempel genom att teckna, måla, fotografera, trycka, bygga och forma.
- Man undersöker hur färg, form, komposition, avgränsning och material påverkar det budskap bilden förmedlar.

M5. Målmedveten utveckling av det visuella kunnandet ensam och tillsammans med andra

M7. Granskning av bilder ur olika utgångspunkter och i olika sammanhang samt dryftande av förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8. Beträktande av konst och övrig visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens synvinkel samt dryftande av de historiska och kulturella faktorer som påverkar bilderna

M9. Provar i sina egna bilder på olika tidsåldrars och kulturers sätt att uttrycka bilder

<p>Innehåll</p>	<p>I1. Egna visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Som innehåll fungerar de bilder eleverna gjort och de visuella kulturer eleverna självmant deltar i • Beträktande av elevernas visuella kulturer i förhållande till övriga visuella kulturer • Användande av de egna visuella kulturerna som utgångspunkt för det visuella arbetet • De egna visuella kulturernas betydelse för elevernas deltagande i olika samfund, miljöer och sammanhang • Den egna visuella kulturen består av de bilder en var elev framställt eller använt, t.ex. bilder som eleven själv målat och tecknat, med egna apparater tagna och delade bilder, bildgalleriet i sociala media, olika seriefigursbilder, filmer och spelens bilduttryck <p>I2. Miljöns visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehåll från olika miljöer, föremål, mediakulturer och virtuella världar, från naturen och den bebyggda miljön samt media • Innehåll väljs även ur bilder och fenomen från den visuella kultur som producerats av olika samfund och grupper som förnyar de etablerade visuella kulturerna • Miljöns visuella kulturer som utgångspunkt för det visuella arbetet • Behandlas elevernas vidgade livssfär och medias betydelse genom granskning av de mediabilder eleverna möter • Utgångspunkt för arbetet är det egna hemmet, föremålsmiljön, det egna bostadsområdet och naturmiljön • Kombinerande av miljöobservationer med miljölärans innehåll <p>I3. Konstens världar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bildkonst producerad i olika miljöer och olika kulturer • Verksamhetsätt typiska för konsten, konstens olika former samt olika konstuppfattningar • Konstverken som utgångspunkt för arbetet • Den kulturella identitetens betydelse för utförande och mottagande av konst • Beträktande av konstbilder • Iver att diskutera observationer i anslutning till konst • Övning i förmågan att läsa bilder
<p>Godkänt kunnande</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Framsteg i sättande av mål för den egna verksamheten • Framsteg i provandet av material och övandet av tekniker • Framsteg i användandet av bildkonstens uttryckssätt samt i att diskutera dessa • Framsteg i att diskutera egna och andras bilder

ÅRSKURS 4.

MÅL

M1. Observation av konsten, miljön och den övriga visuella kulturen multisensoriskt och genom användande av olika visuella verktyg

- Elevens egen visuella kultur fungerar som utgångspunkt: egenhändigt målade och tecknade bilder, bilder tagna och delade med egna apparater, det bildgalleri eleven möter i media, bildgalleriet på sociala media samt de tecknade seriernas, filmernas och spelens bilduttryck. Det egna hemmet, föremålsmiljön, det egna bostadsområdet och naturmiljön fungerar som utgångspunkt för arbetet. Miljöobservationer sammankopplas med miljölärans innehåll.
- Granskning av egna bilder och bilder som andra elever gjort.
- Gör med hjälp av visuella verktyg mångsidiga observationer av miljön och dess bilder
- Diskuterar sina konstobservationer
- Övar sig i förmågan att läsa bilder

M2. Vågar i högre grad diskutera observationer och tankar samt övar sig i att motivera sina åsikter

- Beskrivning av observationer i anslutning till konst, miljö och övrig visuell kultur samt verbal motivering av tankar

M3. Uttryckande av observationer och tankar visuellt och genom användande av andra metoder att producera information

- Eleven kan uttrycka sina observationer och tankar visuellt och genom användande av andra metoder att producera information

M4. Förmåga att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt samt övning i konsten att göra bilder

- Eleven kan tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt i sin visuella produktion
- Bilder görs till exempel genom att teckna, måla, fotografera, trycka, bygga och forma.
- Man undersöker hur färg, form, komposition, avgränsning, bildvinklar och material påverkar det budskap bilden förmedlar.

M5. Målmedveten utveckling av det visuella kunnandet ensam och tillsammans med andra

- Eleven lär sig fästa vikt vid den skapande processens olika faser (utkast, utveckling och slutförande) samt att uppställa mål för sig själv.
- Eleven får ställa mål och strävar efter att utveckla sitt bilduttryck ensam och som gruppmedlem

M7. Beträktande av bilder ur olika utgångspunkter och i olika sammanhang samt dryftande av förhållandet mellan verklighet och fiktion

- Eleven förmår betrakta innehållets, formens och sammanhangets betydelse för tolkningen av olika bilder

M8. Beträktande av konst och övrig visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens synvinkel samt dryftande av de historiska och kulturella faktorer som påverkar bilderna

- Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens synvinklar samt kan använda sina tolkningar när bilderna diskuteras
- Eleven deltar i utställningar av elevarbeten i skolan eller annat allmänt utrymme. Man övar sig i förmågan att läsa bilder.

M9. Provar i sina egna bilder på olika tidsåldrars och kulturers sätt att uttrycka bilder

- Eleven kan vid betraktandet av konst och annan visuell kultur samt i den egna bildproduktionen utnyttja olika sätt att uttrycka bilder

Innehåll	<p>I1. Egna visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Som innehåll fungerar de bilder eleverna gjort och de visuella kulturer eleverna självmant deltar i • Beträktande av elevernas visuella kulturer i förhållande till andra visuella kulturer • Användande av de egna visuella kulturerna som utgångspunkt för det visuella arbetet • Behandlande av de egna visuella kulturernas betydelse för elevernas deltagande i olika samfund, miljöer och sammanhang <p>I2. Miljöns visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Undervisningens innehåll från olika miljöer, föremål, mediakulturer och virtuella världar • Innehåll från naturen och den bebyggda miljön och media. • Innehåll väljs även ur bilder och fenomen från den visuella kulturen som producerats av olika samfund och grupper som förnyar de etablerade visuella kulturerna • Miljöns visuella kulturer används som utgångspunkt för det visuella arbetet • Behandlas elevernas vidgade livssfär och medias betydelse i samhället <p>I3. Konstens världar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehållet i bildkonst producerad i olika tidsåldrar, miljöer och olika kulturer • Fördjupar sig i verksamhetssätt typiska för konsten, konstens olika former samt olika konstuppfattningar • Konstverk används som utgångspunkt för det visuella arbetet • Den kulturella identitetens betydelse för utförande och mottagande av konst behandlas • Beträktande av konstbilder och observationer av dem • Inspirerar eleven att diskutera sina observationer • Övas förmågan att läsa bilder
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Framsteg i sättande av mål för den egna verksamheten • Framsteg i provandet av material och övandet av tekniker

	<ul style="list-style-type: none"> • Framsteg i användandet av bildkonstens uttrycksätt samt i att diskutera dessa • Framsteg i att diskutera egna och andras bilder <p>Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa ett kunnande som motsvarar kriterierna.</p>
--	---

ÅRSKURS 5.

MÅL

M1. Observation av konst, miljö och övriga visuell kultur multisensoriskt och genom användande av olika visuella verktyg

- Att betrakta egna bilder och bilder som andra elever gjort och att göra observationer om bilderna

M2. Ökat mod att diskutera observationer och tankar samt övning i att motivera sina åsikter

M3. Uttryckande av observationer och tankar visuellt eller genom användande av andra metoder att producera information

M4. Mångsidigt användande av olika material, tekniker och uttrycksätt

- Bilder görs till exempel genom att teckna, måla, fotografera, trycka, bygga och forma.

- Undersöks hur färg, form, komposition, avgränsning, bildvinklar och material påverkar det budskap bilden förmedlar

M5. Målmedveten utveckling av det visuella kunnandet ensam och tillsammans med andra

M6. Bekantar sig med olika sätt att kommunicera visuellt samt användandet av medel för visuell påverkan i de egna bilderna

M7. Granskning av bilder ur olika utgångspunkter och i olika sammanhang samt dryftande av förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8. Beträktande av konst och övrig visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens synvinkel samt dryftande av de historiska och kulturella faktorer som påverkar bilderna

- Deltar i elevarbetsutställning i skolan eller annat allmänt utrymme

M9. Provar i sina egna bilder på olika tidsåldrars och kulturers sätt att uttrycka sig visuellt

M10. Diskuterar värden som framkommer i konst, miljö och övrig visuell kultur.

M11. Beaktande av mångfald och hållbar utveckling då man väljer innehåll och verksamhetsätt för bilduttrycket.

Innehåll	<p>1. Egna visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Som innehåll fungerar de bilder eleverna gjort och de visuella kulturer eleverna självmant deltar i • Granskning av elevernas visuella kulturer i förhållande till andra visuella kulturer • Användande av de egna visuella kulturerna som utgångspunkt för det visuella arbetet • De egna visuella kulturernas betydelse för elevernas deltagande i olika samfund, miljöer och sammanhang • Den egna visuella kulturen består av de bilder en var elev framställt eller använt, t.ex. bilder som eleven själv målat och tecknat, med egna apparater tagna och delade bilder, bilder i sociala media, olika seriefigurer, filmer och spelens bilduttryck <p>2. Miljöns visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehållet i olika miljöer, föremål, mediakulturer och virtuella världar, i naturmiljön och den bebyggda miljön samt i media • Innehåll väljs även ur bilder och fenomen från den visuella kulturen som producerats av olika samfund och grupper som förnyar de etablerade visuella kulturerna • Miljöns visuella kulturer som utgångspunkt för det visuella arbetet • Behandlas elevernas vidgade livsfär och medias betydelse i samhället genom betraktande av de mediabilder eleverna möter • Utgångspunkt för arbetet är föremålsmiljön, naturen som miljö, det egna bostadsområdet, närliggande byggnader samt Lovisas betydande byggnader • Bekantar sig med olika mediabilder och övar sig i kritisk observation <p>3. Konstens världar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehållet i bildkonst producerad i olika miljöer och olika kulturer • Konstens typiska verksamhetsätt, konstens olika former samt konstuppfattningar • Konstverk används som utgångspunkt för det visuella arbetet • Den kulturella identitetens betydelse för utförande och mottagande av konst • Att göra observationer om konstbilder • Integrering i läroämnet historia: bekantar sig t.ex. vid förhistorisk konst samt konsten under antiken och medeltiden genom att betrakta konsten och ta den som grund för det egna arbetet • Besöka lokala konstutställningar
Godkänt kunnande	<ul style="list-style-type: none"> • Framsteg i sättande av mål för den egna verksamheten • Framsteg i provandet av material och övandet av tekniker • Framsteg i användandet av bildkonstens uttrycksätt samt i att diskutera dessa • Framsteg i att diskutera egna och andras bilder <p>Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa ett kunnande som motsvarar kriterierna.</p>

ÅRSKURS 6.

MÅL

M1. Observation av konst, miljö och övriga visuell kultur multisensoriskt och genom användande av olika visuella verktyg

- Betraktande av egna och andra elevers bilder och att göra observationer om bilderna

M2. Ökat mod att diskutera observationer och tankar samt motivering av egna åsikter

M3. Iver att uttrycka observationer och tankar visuellt och genom användande av andra metoder att producera information

M4. Mångsidigt användande av olika material, tekniker och uttryckssätt och övning i förmågan att skapa bilder

- Bilder görs till exempel genom att teckna, måla, fotografera, trycka, bygga och forma
- Undersöks hur färg, form, komposition, avgränsning, bildvinklar och material påverkar det budskap bilden förmedlar

M5. Målmedveten utveckling av det visuella kunnandet ensam och tillsammans med andra

- Man lär sig att fästa uppmärksamhet vid den skapande processens olika faser (utkast, utveckling och slutföring) och att ställa upp mål för sig själv

M6. Bekantar sig med olika sätt att kommunicera visuellt samt användande av medel för visuell påverkan i de egna bilderna

M7. Granskning av bilder ur olika utgångspunkter och i olika sammanhang samt dryftande av förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8. Betraktande av konst och övrig visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens synvinkel samt dryftande av de historiska och kulturella faktorer som påverkar bilderna

- Deltagande i elevarbetsutställning i skolan eller i annat allmänt utrymme
- Eleven besöker i mån av möjlighet en konstutställning och övar sig i att tolka bilder

M9. Provar i egna bilder på olika tidsåldrar och kulturers sätt att uttrycka sig visuellt

M10. Diskuterar värden som framkommer i konst, miljö och övrig visuell kultur.

M11. Beaktande av kulturell mångfald och hållbar utveckling då man väljer innehåll och verksamhetsätt för bilduttrycket

<p>Innehåll</p>	<p>I1. Egna visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bilder eleverna gjort och de visuella kulturer eleverna självvalt deltar i • Betraktande av elevernas visuella kulturer i förhållande till andra visuella kulturer • Användande av de egna visuella kulturerna som utgångspunkt för det visuella arbetet • De egna visuella kulturernas betydelse för elevernas deltagande i olika samfund, miljöer och sammanhang • Den egna visuella kulturen består av de bilder en var elev framställt och använt, t.ex. bilder som eleven själv målat och tecknat, med egna apparater tagna och delade bilder, bildgalleriet i sociala media samt serietidningarnas, filmernas och spelens bilduttryck <p>I2. Miljöns visuella kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehållet från olika miljöer, föremål, mediakulturer och virtuella världar, från naturmiljön och den bebyggda miljön samt ur media • Innehåll även ur bilder och fenomen från den visuella kulturen som producerats av olika samfund och grupper som förnyar de etablerade visuella kulturerna • Miljöns visuella kulturer som utgångspunkt för det visuella arbetet • Behandlas elevernas vidgade livssfär och medias samhälleliga betydelse • Utgångspunkt för arbetet är föremålsmiljön, naturen som miljö, det egna bostadsområdet, närliggande byggnader samt Lovisas betydande byggnader • Bekantar sig med olika mediabilder och övar sig i kritisk observation <p>I3. Konstens världar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innehållet i bildkonst producerad i olika tidsåldrar, miljöer och kulturer • Konstens typiska verksamhetsätt, konstens olika former samt konstuppfattningar • Konstverk som utgångspunkt för det visuella arbetet • Den kulturella identitetens betydelse för utförande och mottagande av konst • Betraktas konstbilder och görs observationer om dem • Integrering i läroämnet historia genom att man bekantar sig t.ex. vid förhistorisk konst samt konsten under antiken och medeltiden samt genom att använda dessa som utgångspunkt för konstnärligt arbete • Besöka lokala konstutställningar
<p>Godkänt kunnande</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Framsteg i sättande av mål för den egna verksamheten • Framsteg i provandet av material och övandet av tekniker • Framsteg i användandet av bildkonstens uttryckssätt samt i att diskutera dessa • Framsteg i att diskutera egna och andras bilder <p>Godkänt kunnande förutsätter att eleven i någon mån kan uppvisa ett kunnande som motsvarar kriterierna.</p>

14.4.12.1 SLÖJD

ÅRSKURS 3

MÅL

I Lovisa bekantar sig alla elever under årskurserna 3-6 inom slöjden med textilslöjd och teknisk slöjd.

- Eleven kan under handledning planera en slöjdprodukt, tillämpa arbetsinstruktionerna i det egna arbetet och läsa arbetsritningar.
- Eleven kan arbeta enligt den plan som eleven själv utarbetat.
- Eleven kan tillverka olika personliga och/eller gemensamma alster eller verk.
- Eleven lär sig begrepp som anknyter till slöjden.
- Eleven bekantar sig med olika slöjdmaterial och med att använda dem på ett sparsamt sätt.
- Eleven lär sig olika slöjdtekniker och att använda arbetsredskap och maskiner på ett säkert sätt.
- Eleven tar hand om arbetsredskap och arbetsutrymmen.
- Eleven kan utvärdera och värdesätta sina egna och andras produkter och alster.
- Eleven övar att använda informations- och kommunikationsteknik som en del av att hitta idéer, planera och dokumentera.
- Eleven lär sig att förstå, bedöma och utveckla olika teknologiska tillämpningar och att använda de kunskaper och färdigheter eleven lärt sig i vardagen.
- Eleven övar sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Innehåll	Temat för slöjd i årskurs 3 är Finland. <ul style="list-style-type: none"> • Att rita och använda ett ganska enkelt mönster och att tillklippa tyg. • Att använda symaskin och sy med den<ul style="list-style-type: none"> ○ maskinens delar, att trä tråden ○ rak söm och sicksack-söm, att överkasta, fåll, sy ihop ○ att nåla, sy för hand, att sy fast en knapp • Att stryka • Specialtekniker i tillämpliga delar, till exempel tovning, broderi, maskinbroderi, under- och påläggssöm • Trä som material<ul style="list-style-type: none"> ○ att bekanta sig med trädet som material ○ att mäta, märka, såga, borra, slipa, spika, limma, ytbehandla ○ linjal, rullmått, rektangel, måttritning, handsåg, handborr • Metall som material<ul style="list-style-type: none"> ○ att klippa och stansa tunn plåt ○ att böja och bearbeta mjuk tråd • Elektronik: att bekanta sig med enkla apparater, till exempel lampor, sumrar, kopplare
Godkända kunskaper	Eleven <ul style="list-style-type: none"> • deltar i undervisningen. • strävar efter att göra en hel slöjdprocess färdig och strävar efter att öva sig att dokumentera de olika skedena i slöjdprocessen. • strävar efter att få klar en produkt eller ett alster som baserar sig på en plan. • bekantar sig med, kombinerar och använder olika material och tillverkningstekniker när hen slöjdar.

	<ul style="list-style-type: none"> • strävar efter att ta ansvar för sitt eget arbete och arbetsutrymme samt övar sig i att arbeta målinriktat. • lär sig använda arbetsredskap, maskiner och apparater som används i slöjd på ett säkert och ändamålsenligt sätt. • känner till slöjdtermer. • kan åtminstone delvis under handledning av läraren använda informations- och kommunikationsteknik i att dokumentera. • övar sig i självbedömning och kamratbedömning av slöjdprocessen.
--	--

ÅRSKURS 4

MÅL

I Lovisa bekantar sig alla elever under årskurserna 3-6 inom slöjden med textilslöjd och teknisk slöjd.

- Eleven kan självständigt planera en slöjdprodukt även med hjälp av informationsteknik.
- Eleven kan läsa arbetsinstruktioner och -ritningar.
- Eleven kan arbeta långsiktigt och självständigt på ett säkert och ansvarsfullt sätt.
- Eleven kan arbeta självständigt eller i grupp och ta hand om arbetsutrymmet.
- Eleven lär sig begrepp som anknyter till slöjden och kan använda dem när hen arbetar.
- Eleven bekantar sig med nya material, slöjdtekniker och den finländska handarbetstraditionen.
- Eleven övar att använda informations- och kommunikationsteknik som en del av att hitta idéer till och planera slöjdprodukter och dokumentera slöjdprocessen.
- Eleven kan värdesätta de egna och andras produkter och alster.

Innehåll	<p>Temat för slöjd i årskurs 4 är Norden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att använda symaskin och sy med den <ul style="list-style-type: none"> ○ maskinens delar, att trä tråden ○ rak söm och sicksack-söm, att överkasta, fäll, sy ihop ○ att rita ett enkelt mönster, att mäta, sömsmåner • Att sticka eller virka <ul style="list-style-type: none"> ○ grepp, att sticka med två stickor, att lägga upp maskor, rät maska, rätstickning, att maska av och avsluta, luftmaska, fast maska, plattvirkning ○ materialkunskap, garnbanderollen, basuppgifter om ylle • Broderi <ul style="list-style-type: none"> ○ handbroderi och/eller maskinbroderi ○ specialtekniker till tillämpliga delar • Trä som material <ul style="list-style-type: none"> ○ att såga, hyvla, att använda stämjärn ○ att måla och lacka med vattenlösliga material ○ grundläggande fogar ○ trädets egenskaper • Metall som material <ul style="list-style-type: none"> ○ att bekanta sig med metall som material ○ att såga, klippa och eventuellt borra med beaktande av arbetsskyddsbestämmelserna • Plast som material <ul style="list-style-type: none"> ○ att bekanta sig med plast som material ○ med beaktande av arbetsskyddsbestämmelserna att såga, slipa och eventuellt för vissa elever efter övervägande att borra • Elektronik <ul style="list-style-type: none"> ○ strömkretsens och lödningens principer ○ att bygga kopplingar genom att observera en öppen och sluten strömkrets
Godkända kunskaper	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> • deltar i undervisningen. • strävar efter att göra en hel slöjdprocess färdig och strävar efter att öva sig att dokumentera de olika skedena i slöjdprocessen. • strävar efter att få klar en produkt eller ett alster som baserar sig på en plan. • testar olika material och tillverkningssätt när hen slöjdar. • strävar efter att ta ansvar för sitt eget arbete och övar sig i att arbeta målinriktat.

	<ul style="list-style-type: none"> • kan i huvudsak använda arbetsredskap, maskiner och apparater som används i slöjd på ett säkert och ändamålsenligt sätt. • känner till slöjdtermer. • kan åtminstone delvis under handledning av läraren använda informations- och kommunikationsteknik i att dokumentera. • kan utvärdera slöjdprocessen och ge kamratrespons. • kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionsätt påverkar produktens livscykel.
--	--

ÅRSKURS 5

MÅL

I Lovisa bekantar sig alla elever under årskurserna 3-6 inom slöjden med textilslöjd och teknisk slöjd.

- Man stärker elevens intresse för arbete med händerna samt väcker elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete.
- Eleven kan komma med idéer till och planera en hel slöjdprocess, experimentera, tillämpa, tillverka, dokumentera och bedöma processen genom att förlita sig på sina egna estetiska och tekniska lösningar med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- Eleven övar sig i att använda arbetsinstruktioner.
- Eleven kan beakta den finländska handarbetstraditionen i slöjdprocessen.
- Eleven lär sig begrepp som anknyter till slöjden, bekantar sig med olika material och bearbetar dem med slöjdrederkap på ett säkert sätt långsiktigt och ansvarsfullt.
- Eleven kan arbeta självständigt utgående från det hen tidigare lärt sig.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • Vid planeringen av slöjdprodukter utnyttjar eleven sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser av den omgivande världen och dess föremål. I idé- och planeringsfasen kombinerar eleven färger, figurer, olika ytor, stilar och former. Först utarbetar eleven en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. • Eleven prövar mångsidigt på olika material och arbetstekniker för att utveckla sin idé till en produkt eller ett alster. • Eleven undersöker hur maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar och tillämpar sedan kunskapen i det egna arbetet. • Arbetet genomförs enligt den plan som eleven själv utarbetat. • Eleven övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt. • Informations- och kommunikationsteknologi används som en del av att hitta idéer, planera och dokumentera. • Eleven utvärderar sitt eget och sina klasskamraters slöjdprocess i takt med att processen framskrider. • Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper. <p>1. <u>TEXTILSLÖJD</u></p> <p>Sömnad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Symaskinens basfunktioner • Användning av symaskinens manual • Att använda mönster: att mäta, plan för tillklippning (sparsamhet), symboler på mönstren <p>Stickning och/eller virkning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att lära sig basmaskorna • Att sticka med fyra stickor • Virkning, fast maska <p>Broderi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hand- eller maskinbroderi <p>Materialkunskap</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basuppgifter om bomull <p>2. <u>TEKNISK SLÖJD</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Grunderna i tekniskt ritande - Mångsidig användning av olika material - Vardagliga maskiners funktionsprinciper
-----------------	---

	<p>- Underhåll av hobbyredskap</p> <p>Träteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> gångjärn och slipning att känna till de vanligaste träslagarna och av trä tillverkade skivor och till vad de används fördjupade kunskaper om träets hållfasthetsegenskaper och tillämpning av dem i olika träfogar användning av olika sågar, kniv och stämjärn <p>Metallteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> bearbetning av kall metall, slipning och alternativ till ytbehandling tillverkning och användning av metall förr och nu återvinning av metaller <p>Plastteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> att såga, limma och slipa plast <p>Elektronik</p> <ul style="list-style-type: none"> att bygga strömkretsar och elektromekaniska apparater med hjälp av byggsatser <p>Teknologi</p> <ul style="list-style-type: none"> underhåll av hobbyredskap, att bekanta sig med vardagliga apparaters funktionsprinciper
Godkända kunskaper	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> deltar i undervisningen. strävar efter att göra en hel slöjdprocess färdig och strävar efter att dokumentera de olika skedena i slöjdprocessen. strävar efter att få klar en produkt eller ett alster som baserar sig på en plan. testar olika material och tillverknings sätt när hen slöjdar. strävar efter att ta ansvar för sitt eget arbete och övar sig i att arbeta målinriktat. kan i huvudsak använda arbetsredskap, maskiner och apparater som används i slöjd på ett säkert och ändamålsenligt sätt. kan åtminstone delvis under handledning av läraren använda informations- och kommunikationsteknik i att dokumentera. kan utvärdera slöjdprocessen och ge kamratrespons. förstår hur konsumtionsvanor och produktions sätt påverkar produktens livscykel.

ÅRSKURS 6

MÅL

I Lovisa bekantar sig alla elever under årskurserna 3-6 inom slöjden med textilslöjd och teknisk slöjd.

- Man stärker elevens intresse för arbete med händerna samt väcker elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete.
- Eleven kan komma med idéer till och planera en hel slöjdprocess, experimentera, tillämpa, tillverka, dokumentera och bedöma processen genom att förlita sig på sina egna estetiska och tekniska lösningar med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- Eleven kan beakta den finländska handarbetstraditionen i slöjdprocessen.
- Eleven lär sig begrepp som anknyter till slöjden, bekantar sig med olika material och bearbetar dem med slöjdredskap på ett säkert sätt långsiktigt och ansvarsfullt.
- Eleven kan arbeta självständigt utgående från det hen tidigare lärt sig.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> Vid planeringen av slöjdprodukter utnyttjar eleven sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser av den omgivande världen och dess föremål. I idé- och planeringsfasen kombinerar eleven färger, figurer, olika ytor, stilar och former. Först utarbetar eleven en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleven prövar mångsidigt på olika material och arbetstekniker för att utveckla sin idé till en produkt eller ett alster. Eleven undersöker hur maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar och tillämpar sedan kunskapen i det egna arbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleven själv utarbetat. Eleven övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt.
-----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Informations- och kommunikationsteknologi används som en del av att hitta idéer, planera och dokumentera. • Eleven utvärderar sitt eget och sina klasskamraters slöjdprocess i takt med att processen framskrider. • Eleven övar sig att ge respons till enskilda elever och till grupper. <p>1. TEXTILSLÖJD</p> <p>Sömnad</p> <ul style="list-style-type: none"> • att ta mått, att välja storlek för mönster i måttabell • att sy blyxtlås • att sy snedremsa och/eller fäll med snedremsa <p>Stickning och/eller virkning</p> <ul style="list-style-type: none"> • att sticka med fyra stickor • att sticka ytor med räta och aviga maskor • slutna stickning • att räkna ut masktätheten med hjälp av provlapp • att räkna maskantal • sticksymboler och -förkortningar <p>Vävning</p> <ul style="list-style-type: none"> • tygets struktur (inslag-varp) <p>Materialkunskap</p> <ul style="list-style-type: none"> • indelning i natur- och konstfiber <ul style="list-style-type: none"> • Specialtekniker till tillämpliga delar <p>2. TEKNISK SLÖJD</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grunderna i tekniskt ritande - Mångsidig användning av olika material - Vardagliga maskiners funktionsprinciper - Underhåll av hobbyredskap <p>Träteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> • gångjärn och slipning • kännedom om de vanligaste träslagen och om skivor tillverkade av trä samt om deras användningsändamål • fördjupade kunskaper om träets hållfasthetsegenskaper • hur olika träfogar lämpar sig för olika användningsändamål • användning av olika sågar, kniv och stämjärn • enligt lärarens bedömning användning av verktygsmaskiner för slipning, borrning och svarvning med beaktande av säkerhetsföreskrifterna <p>Metallteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> • bearbetning av kall metall, slipning och alternativ till ytbehandling • tillverkning och användning av metall förr och nu • återvinning av metaller <p>Plastteknik</p> <ul style="list-style-type: none"> • att såga, limma och slipa plast <p>Elektronik</p> <ul style="list-style-type: none"> • att bygga strömkretsar och elektromekaniska apparater med hjälp av byggsatser <p>Teknologi</p> <ul style="list-style-type: none"> • att underhålla hobbyredskap, att bekanta sig med vardagliga apparaters funktionsprinciper
Godkända kunskaper	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> • deltar i undervisningen. • strävar efter att göra en hel slöjdprocess färdig och strävar efter att dokumentera de olika skedena i slöjdprocessen. • strävar efter att få klar en produkt eller ett alster som baserar sig på en plan. • strävar efter att ta ansvar för sitt eget arbete och arbetar i huvudsak målinriktat. • testar olika material och tillverknings sätt när hen slöjdar. • lär sig att söka lösningar till problem självständigt eller i samarbete med andra. • gör sig bekant med någon traditionell finländsk textil. • kan i huvudsak använda arbetsredskap, maskiner och apparater som används i slöjd på ett säkert och ändamålsenligt sätt. • lär sig om underhåll och reparation av arbetsredskap. • kan åtminstone delvis använda informations- och kommunikationsteknik vid dokumentering. • kan utvärdera slöjdprocessen och ge kamratrespons. • förstår hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

14.4.13.1 GYMNASTIK

ÅRSKURS 3

MÅL

Eleven ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • grund- och redskapsgymnastik, t.ex. rep, ringar, ribbstol, bock och plint • friidrott och uthållighetsträning • fotboll • fyra mål • korgboll • innebandy • skridskoåkning och isspel • skidningens fristil • orienteringens grunder • simning • enkla danser • tånjning och stretchning
Godkänt kunnande	Eleven deltar i undervisningen och har grundläggande färdigheter på något av gymnastikens delområden.

ÅRSKURS 4

MÅL

Eleven uppmuntras att röra på sig, får pröva på olika gymnastikuppgifter, tränar enligt bästa förmåga, tränar sina sensomotoriska färdigheter, stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga, hanterar redskap, utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper, lär sig att röra sig och rädda sig ur vattnet, agerar tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna, tar hänsyn till andra i gymnastiksituationer, tar ansvar för gemensamma aktiviteter och egna handlingar, arbetar självständigt och får positiva upplevelser som en del av gemenskapen.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • grund- och redskapsgymnastik, t.ex. rep, ringar, ribbstol, bock och plint • friidrott och uthållighetsträning • fotboll • fyra mål • korgboll • innebandy • skridskoåkning och isspel • terrängskidning • orienteringens grunder • simning • enkla danser • tånjning och stretchning • övningar inför kommande Move!-test
Godkänt kunnande	Eleven deltar i undervisningen och har grundläggande färdigheter på något av gymnastikens delområden.

ÅRSKURS 5

MÅL

Eleven uppmuntras att röra på sig, får pröva på olika gymnastikuppgifter, tränar enligt bästa förmåga, tränar sina sensomotoriska färdigheter, stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga, hanterar redskap, utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper, lär sig att röra sig och rädda sig ur vattnet, agerar tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna, tar hänsyn till andra i gymnastiksituationer, tar ansvar för gemensamma aktiviteter och egna handlingar, arbetar självständigt och får positiva upplevelser som en del av gemenskapen.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • grund- och redskapsgymnastik, t.ex. studsmatta, barr, bock och plint • friidrott och uthållighetsträning • fotboll • boboll • volleyboll • handboll • korgboll • innebandy • skridskoåkning och ishockey • terrängskidning • orientering och kompassövningar • simning och livräddning • sällskapsdanser • muskelvård • fysisk funktionsförmåga mäts med Move! • cirkelträning • racketsporter
Godkänt kunnande	Eleven deltar i undervisningen, klär sig ändamålsenligt och har grundläggande färdigheter på några av gymnastikens delområden.

ÅRSKURS 6

MÅL

Eleven uppmuntras att röra på sig, får pröva på olika gymnastikuppgifter, tränar enligt bästa förmåga, tränar sina sensomotoriska färdigheter, stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga, hanterar redskap, utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper, eleven har grundläggande simkunnighet och kunskap inom livräddning, eleven agerar tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna, tar hänsyn till andra i gymnastiksituationer, lär sig ett säkert trafikbeteende, tar ansvar för gemensamma aktiviteter och egna handlingar samt kämpar långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå mål.

Innehåll	<ul style="list-style-type: none"> • grund- och redskapsgymnastik, t.ex. studsmatta, barr, bock och plint • friidrott och uthållighetsträning • fotboll • boboll • volleyboll • handboll • korgboll • innebandy • skridskoåkning och ishockey • terrängskidning • orientering och kompassövningar • simning och livräddning • folk- och sällskapsdanser • muskelvård • cirkelträning • racketsporter • modern dans
-----------------	---

Godkänt kunnande

Eleven deltar i undervisningen, klär sig ändamålsenligt och sköter sin personliga hygien, har grundläggande färdigheter på några av gymnastikens delområden och kan orientera med hjälp av karta.